

УДК 378.4.016:[37.013:001.895]

Олена Проценко

ORCID ID 0000-0001-5046-854X

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач науково-дослідної лабораторії освітології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 Київ, Україна,
o.protsenko@kubg.edu.ua

Ольга Мельниченко

ORCID ID 0000-0002-5297-9551

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії педагогіки
Педагогічного інституту,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2,
melnychenko@kubg.edu.ua

ОСВІТОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Стаття присвячена аналізу змісту освітологічної підготовки за освітніми програмами «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Управління закладами освіти» денної та заочної форм навчання в Київському університеті імені Бориса Грінченка, що передбачає вивчення міждисциплінарного курсу «Освітологія». У статті підкреслюється внесок освітології як наукового феномену в забезпечення якості університетської освіти завдяки її інтегрованому та міждисциплінарному характеру. Суттєвою відмінністю об'єкту дослідження освітології від інших гуманітарних наук полягає в тому, що освітологія є своєрідною освітньою синергетикою для дослідження сфери освіти, яка генерує системну сукупність таких освітніх наук, як філософія освіти, історія освіти, освітня політика, освітнє право, управління освітою, економіка освіти, соціологія освіти, культурологія освіти. Авторами здійснено аналіз ефективності викладання навчальної дисципліни «Освітологія» на основі анкетування магістрантів університету, в якому особлива увага приділялась розвитку критичного мислення; усвідомленню закономірностей, тенденцій, джерел розвитку освіти та освітніх систем; застосуванню синергетичного підходу в управлінні освітою; формуванню вміння пошуку засобів розв'язання актуальних проблем у сфері освіти; розумінню освіти як специфічного сектору економіки, механізмів конкурентоспроможності закладів освіти, розумінню освіти як соціального інституту, ролі правових аспектів в розвитку освіти тощо. Доведено, що вивчення курсу «Освітологія» сприятиме розвитку в майбутніх фахівців галузі освіти вмінь системно розв'язувати багатоаспектну проблему забезпечення якості освіти в університеті; розглядати перспективи і прогнозувати зміни щодо її покращення.

Ключові слова: міждисциплінарність; освітологія; університетська освіта; якість освіти.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.5>

Вступ. Розвиток глобалізаційних та інтеграційних тенденцій у світі, формування суспільства знань, зумовленого появою новітніх інформаційних технологій, висунули освіту на одне з пріоритетних місць у сучасному світі, надали їй нового змісту, статусу та характеристик. Однією з основних її рис та закономірним історичним процесом є зміна освітньої моделі, яка формується на новій філософії та культурі сучасного суспільства. Саме в контексті цієї філософії і культури сучасна освіта концентрує увагу не тільки на оновленні змісту, форм і методів освітньої діяльності, а й стосується

самого розуміння освіти як цілісного суспільного феномену. Протягом історії людства освіта завжди впливала на всі напрями суспільного життя й обумовлювала розвиток суспільства в цілому, але в наш час такий взаємозв'язок тільки посилюється. Головна мета всіх суб'єктів освітнього процесу полягає в тому, щоб сприймати усі зміни, що відбуваються в розвитку суспільства, відповідати на його соціальне замовлення та відображати це в змісті професійної підготовки і професійного розвитку людини. Унаслідок динамічності, неоднозначності і нелінійності сучасного суспільного розвитку жодна з існуючих сьогодні парадигм не може забезпечити комплексного дослідження та вирішення тих

проблем, які сьогодні постають перед освітою (Огнев'юк, Сисоєва, 2017).

Серед нагальних проблем сучасної освіти особливої уваги потребує проблема забезпечення якості освіти, зокрема в університеті в процесі підготовки майбутніх фахівців різних галузей знань, вирішення якої сприятиме підвищенню конкурентоспроможності закладів вищої освіти та їх випускників. Слід зазначити, що багатомірність і специфіка проблеми якості вищої освіти вимагає системного, всебічного і комплексного підходу для її вирішення на основі інтеграції різних галузей наук (Обґрунтування, концепція та комплексна програма дослідження «Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті», 2016).

Саме тому в Київському університеті імені Бориса Грінченка при підготовці майбутніх фахівців освітньої галузі спираються на освітологію як науковий феномен, що найбільш повно відображає всі знання, що відносяться до освіти, тобто має міждисциплінарний характер, а поняття «освітологія» як науковий термін ліквідує плутанину між власне освітою та знанням про освіту незалежно від того, за допомогою яких наук воно отримане (Лутай, 2009, с. 33–35).

Аналіз досліджень означеної проблеми свідчить про те, що освітологія як науковий напрям має своє походження від едукології – напряму науки, що розкриває теорію освіти як цілісний феномен. У його межах можна відзначити наступних дослідників: німецький вчений Дж. Фішер (1981) виокремив етапи розвитку едукології та їх характеристики; американський дослідник Дж. Крістенсен (1981) визначив едукологію як інтеграцію усіх існуючих наук про освіту; словенський вчений Н. Пастуовіч (1995) у продовження цього дослідження акцентував, що едукологія не просто сума знань з теорії та практики освіти, а сукупна інтеграція усіх існуючих знань про освіту, комплексне її дослідження; англійські дослідники Дж. Лі та Дж. Фітц (2002) зазначили, що поняття «освіта» стосується виховного процесу, а поняття «едукологія» позначає сукупність знань про цей процес.

Освітологія як науковий напрям інтегрованого пізнання освіти, що досліджує сферу освіти в її сталому розвитку, в останні роки набув розвитку в Україні. Серед українських науковців, що присвятили свої наукові праці освітології та підготовці майбутніх фахівців на засадах освітології, можна виокремити В. Кременя, В. Лугового, В. Огнев'юка, С. Сисоєву та інших (Огнев'юк, Сисоєва, 2012, с. 44–51.) Завдяки ідеям науковців було сформульовано об'єкт освітології, який вказує не тільки на його системний всеохоплюючий характер (освітніх процесів і явищ), а й чітко визначає, що об'єктом дослідження освітології є відкрита система – це система освіти. Суттєвою відмінністю об'єкту дослідження освітології від інших гуманітарних наук полягає в тому, що освітологія є своєрідною освітньою синергетикою для дослідження сфери освіти.

Вивченню проблеми якості вищої освіти при-

святили свої роботи такі зарубіжні вчені: Р. Бейкер (Becker, 2019); Дж. Кохоутек (Kohoutek, 2009); Б. О'Моллі (O'Malley, 2019); П. Ромуло, П. Ланга, А. Пауситс (Rómulo, Langa and Pausits, 2015); С. Сін, О. Таварес, С. Кардоско (Sin, Tavares and Cardoso, 2018) та інші.

Не залишили без уваги тему якості вищої освіти і вітчизняні науковці, серед яких: І. Булах, В. Вікторов, Ю. Вороненко, А. Кальней, Є. Коротков, В. Кузнецова, О. Локшина, В. Лунечек, С. Шудло та інші. Дослідженню проблеми якості освіти в освітологічному аспекті приділили увагу наступні вітчизняні науковці: Н. Батечко, А. Євтадюк, К. Корсак, В. Огнев'юк, С. Сисоєва та інші.

Осередком становлення і розвитку освітології в Україні став Київський університет імені Бориса Грінченка, у якому в 2009 р. почала діяти перша в Україні науково-дослідна лабораторія освітології та було розпочато освітологічну підготовку майбутніх фахівців у галузі освіти, що передбачала викладання міждисциплінарного курсу «Освітологія».

Мета статті – проаналізувати зміст освітологічної підготовки за освітніми програмами «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Управління закладом освіти» на другому (магістерському) рівні вищої освіти та обґрунтувати вплив такої підготовки на забезпечення якості освіти в університеті.

Результати дослідження. Освітологія інтегрує усі напрями наукових досліджень у сфері освіти й пропонує новітні шляхи її розвитку. Як науковий напрям освітологія головним завданням має розвиток сфери освіти як цілісного суспільного феномену, що сприяє духовному, культурному, соціально-економічному і науково-технологічному функціонуванню, відтворенню і розвитку суспільства (Батечко, 2017). Освітологія покликана зосередити свій науковий інструментарій на філософії, історії та соціології освіти, практичних завданнях, пов'язаних з економікою освіти, освітньою політикою, удосконаленням освіти та прогнозуванням її розвитку, а також на процесі становлення суспільства освіченої людини, формуванні сукупного інтелекту суспільства та розвитку сучасної цивілізації як цивілізації освіти і науки. Таке міждисциплінарне поле дослідження відрізняється своєю динамічністю й залежністю від суспільних змін і визначає освітологію як галузь міждисциплінарного наукового знання (Синергетика і освіта, 2014).

Викладання міждисциплінарного курсу «Освітологія» як основа освітологічної підготовки в Київському університеті імені Грінченка здійснюється для магістрантів освітніх програм «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Управління закладами освіти» денної та заочної форм навчання протягом останніх 10 років. Програма курсу освітології включає 4 кредити (120 годин) та об'єднує всі види навчальної діяльності студентів: аудиторні заняття – 24 години лекцій та 24 години семінарських занять, 34 години – самостійні завдання, 8 годин – модульний контроль (4 модулі). Закінчується вивчення дисципліни екзаменом у вигляді тестових завдань, розміщених у

Електронному навчальному курсі на платформі Moodle.

Головним завданням курсу є забезпечення поглибленої теоретичної підготовки щодо розуміння сфери освіти у її сталому розвитку та сприяння формуванню знань про здобутки та суперечності в теорії та практиці функціонування сучасних освітніх систем, а також розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців сфери освіти на основі вивчення освітології як галузі міждисциплінарного наукового знання для забезпечення якості університетської освіти (Aleksandrova et al., 2019).

Оволодіння основами освітології ставить за мету отримання знань з таких її складових, як-от: філософія освіти, історія освіти, освітня політика, освітнє право, управління освітою, економіка освіти, соціологія освіти, культурологія освіти. У процесі вивчення дисципліни в магістрантів формуються вміння використовувати на практиці набуті знання щодо напрямів реалізації освітньої політики в країні; особливостей фінансування галузі освіти та правових відносин з освітянами (на рівні держави, регіону та закладу освіти); аналізу освітньої статистики та глобальних рейтингів у сфері освіти; впровадження інновацій в освітній процес; основних умов та складових забезпечення якості освіти; оцінки якості освіти, прогнозування та планування її підвищення; специфіки експертної діяльності в галузі освіти тощо.

Підкреслимо, що освітологія надає майбутньому фахівцю у сфері освіти розуміння сутності фінансування освіти, економічних механізмів її розвитку, нормативно-правового забезпечення її діяльності, конкурентоспроможності, критеріїв та механізмів оцінювання якості освіти тощо. Такий міждисциплінарний підхід у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців дозволяє розширити їх науковий світогляд та підвищити рівень методологічної культури, сприяє усвідомленню актуальних проблем сфери освіти та пошуку засобів їх вирішення, загостренню уваги на суперечностях, які виникають відповідно до конкретних умов освітнього процесу та практичних життєвих ситуацій (Робоча програма навчальної дисципліни «Освітологія», 2020).

Зміст освітологічної підготовки передбачає вивчення низки інших актуальних тем. У програму навчальної дисципліни включено такі теми, як «Конкуренція та конкурентоспроможність освітніх систем», «Інтелектуальний потенціал суспільства та його інноваційний розвиток», «Інноваційна діяльність у сфері освіти: освітологічний аспект», «Система забезпечення якості освіти та підготовка експертів освіти», «Освіта як сегмент економічного сектору». Велика увага під час вивчення курсу приділяється аналізу поняття конкуренції та конкурентоспроможності освітніх систем, визначенню чинників глобальної конкуренції на ринку освітніх послуг, характеристиці освітніх індикаторів та методиці оцінювання освітніх систем.

Важливим аспектом вивчення освітології є дослідження поняття «інтелектуальний потенціал» як

здатності соціальної системи реалізувати свої можливості та характеристика його впливу як чинника створення конкурентоспроможного суспільства, що засвідчує якість здобутої освіти. Крім того, велика увага приділяється питанням співвідношення інтелектуального потенціалу особистості та суспільства, критеріям і показникам вимірювання інтелектуального потенціалу суспільства, а також внутрішнім (мікрофактор) та зовнішнім (макрофактор та егофактор) чинникам формування інтелектуального потенціалу суспільства.

Вивчення курсу «Освітологія» передбачає глибокий аналіз інноваційної діяльності у сфері освіти, вивчення світового досвіду забезпечення якості освіти в умовах її інтернаціоналізації (Локшина, 2018), а також виводить на більш високий рівень узагальнення усі знання з цього предмету дослідження, які були отримані магістрантами за весь час навчання. З позицій синергетики розглядається поняття «освітня інновація», її характеристика, специфіка і класифікація, досліджуються її ознаки та чинники впливу на освітній процес.

Зважаючи на оголошену пандемію COVID-19, підготовка з освітології наразі здійснюється у форматі дистанційного навчання з використанням інтерактивних технологій та методів. Допомогою в цьому процесі є впровадження сертифікованого електронного навчального курсу «Освітологія» для студентів другого (магістерського) рівня за освітніми програмами «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Управління закладами освіти» денної та заочної форм навчання. Аналіз використання електронного навчального курсу студентами свідчить про їх високу активність та зацікавленість.

Під час проведення навчальних занять з курсу «Освітологія» особлива увага приділялась впровадженню кращих освітніх практик, зокрема таким інтерактивним методам навчання, як: круглий стіл, ділова гра, коучинг-сесія, кейс-стаді, симпозіум, банк ідей, майстер-клас, тренінг-марафон, педагогічна майстерня, методичний театр, дебати, вікторина, відкритий мікрофон та науково-практична конференція з онлайн-трансляцією. Такий підхід дозволив здійснити ґрунтовну теоретичну і практичну підготовку магістрантів у галузі освіти та сприяв забезпеченню якості освіти в університеті (Sysoieva, Protsenko, 2020).

Результати опитування щодо ефективності вивчення курсу «Освітологія». Опитування було проведено науково-дослідною лабораторією освітології Київського університету імені Бориса Грінченка в листопаді–грудні 2020 року та охоплювало 226 респондентів – магістрантів освітніх програм «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Управління закладами освіти» денної та заочної форм навчання. Опитування відбувалося у Google формі. Для обробки отриманих емпіричних даних застосовувалися статистичні методи, спрямовані на зіставлення показників опитування магістрантів до початку вивчення курсу освітології та після його

проходження за критеріями Пірсона, а також при порівнянні цих результатів – за критерієм Фішера, в конкретних випадках використався U-критерій Манн-Уїтні та діаграма Венна (Venn diagram).

Метою опитування було дослідження оцінки магістрантами якості освітологічної підготовки та рівня її засвоєння, а також аналіз змін у науковому світогляді кожного магістранта та рівня сформованості його методологічної культури як чинників, що впливають на усвідомлення студентами складових системи забезпечення якості освіти в університеті.

Результати дослідження продемонстрували, що 80,26% респондентів вважають, що вивчення курсу «Освітологія» допомогло усвідомити закономірності, тенденції, джерела розвитку освіти та освітніх систем, 19,74% респондентів відповіли «Частково». Треба зауважити, що відповідь «Ні» не надав жоден респондент. Результати представлені на Рис. 1.

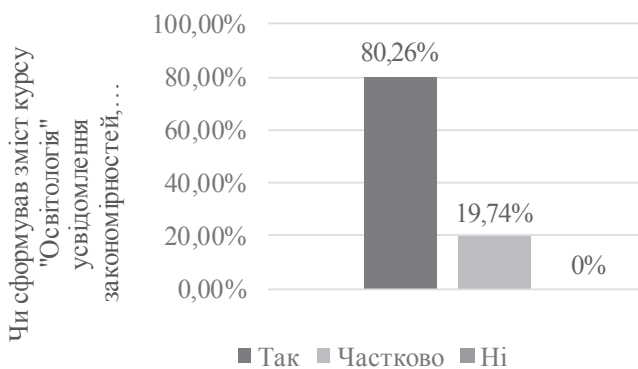

Рис. 1. Чи сформував контент курсу «Освітологія» усвідомлення закономірностей, тенденцій, джерел розвитку освіти та освітніх систем?

Аналогічну ситуацію демонструють результати опитування щодо уміння формулювати й висловлювати своє міркування з питань проблемного характеру у сфері освіти: «Так» відповіли 76,32% респондентів, 18,42% респондентів відповіли «Частково» та відповідь «Ні» надали 2,76% респондентів (Рис. 2).

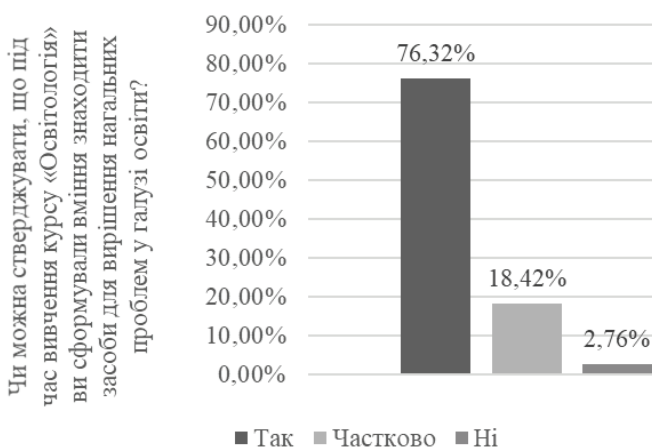

Рис. 2. Чи можна стверджувати, що під час вивчення курсу «Освітологія» у вас розвилися уміння формулювати й висловлювати своє міркування щодо питань проблемного характеру в сфері освіти?

Одним із головних завдань анкетування було дослідження міждисциплінарного характеру викладання курсу «Освітологія», який проявляється в оволодінні системою знань про сферу освіти у різних площинах, вимірах, співвідношеннях та взаємозв'язках. 74% респондентів відповіли, що вивчення курсу допомогло їм встановити цілісну картину уявлення про сферу освіти, 24% респондентів вважають що «Частково», 2% респондентів дали відповідь «Ні» (Рис. 3).

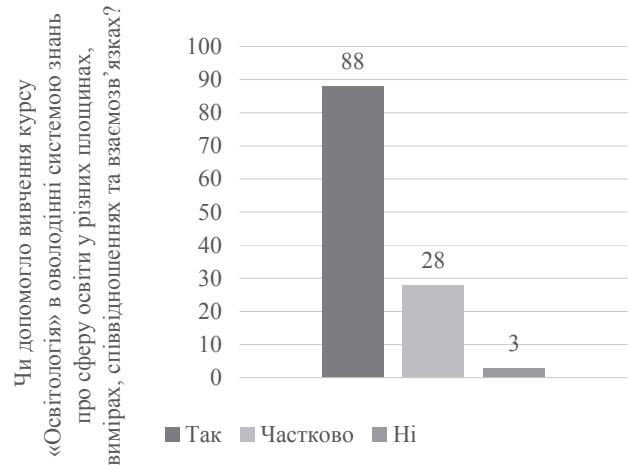

Рис. 3. Чи допомогло вивчення курсу «Освітологія» в оволодінні системою знань про сферу освіти у різних площинах, вимірах, співвідношеннях та взаємозв'язках?

Важливою частиною курсу «Освітологія» є розуміння синергетики та опанування синергетичним підходом до розуміння та управління сферою освіти. 70% респондентів після вивчення курсу стверджують, що змогли опанувати цей новий сучасний науковий підхід до розуміння сфери освіти та будуть використовувати його в управлінні освітою в майбутньому, 26% респондентів – «Частково», 4% респондентів – «Ні» (Рис. 4).

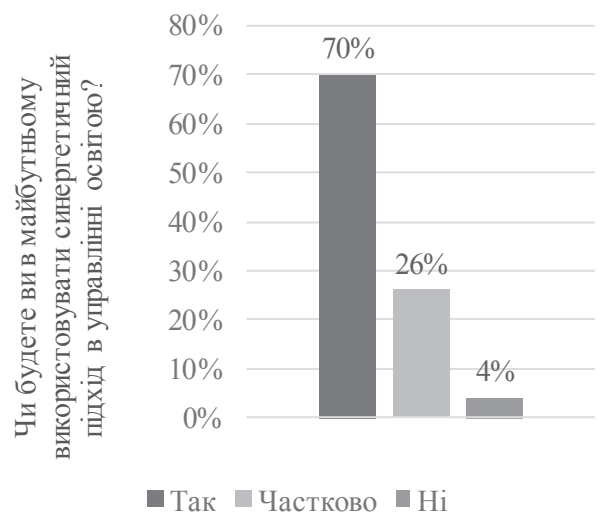

Рис. 4. Чи будете ви в майбутньому використовувати синергетичний підхід в управлінні освітою?

Досить цікавими є результати опитування щодо вивчення складових освітологічної підготовки, тобто філософії освіти, історії освіти, освітньої

політики, освітнього права, управління освітою, економіки освіти, соціології освіти, культурології освіти. Ці дані конкретизують результати міждисциплінарного характеру курсу «Освітологія» та виглядають наступним чином: 1) *управління в сфері освіти* – 72% респондентів відповіли, що зрозуміли механізми управління сферою освіти та його специфіку в сучасних умовах, 24% респондентів дали відповідь «Частково» і 3% респондентів відповіли негативно; 2) *розуміння освіти як специфічного сектору економіки* – 79% респондентів відповіли, що зрозуміли механізми взаємодії економічної та освітньої сфер, а також специфіку освітньої сфери як сфери послуг на українському ринку; 17% респондентів дали відповідь «Частково» та 4% респондентів – відповідь «Ні»; 3) *розуміння механізмів конкурентоспроможності закладів освіти* – 80% респондентів відповіли, що зрозуміли чинники та механізми конкурентоспроможності

освітньої системи та закладів освіти, зокрема критерії та засоби забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти, ознайомились з міжнародним досвідом з цього питання; 16% респондентів дали відповідь «Частково» та 4% респондентів – відповідь «Ні»; 4) *розуміння освіти як соціального інституту* – 82% респондентів відповіли, що усвідомили специфіку освіти як соціального інституту, її роль у сучасному суспільстві знань та формуванні громадянського суспільства; 18% респондентів дали відповідь «Частково» та 1% респондентів – відповідь «Ні»; 5) *роль правових аспектів в розвитку освіти* – 72% респондентів відповіли, що опанували нормативно-правову базу сфери освіти та розуміють механізми її дії, а також проблеми, що потребують подальшого правового вирішення у сфері освіти; 22% респондентів дали відповідь «Частково» та 6% респондентів – відповідь «Ні». Результати відповідей на це питання представлено на Рис. 5.

Теоретичний та практичний зміст курсу сприяв усвідомленню наступних актуальних проблем:

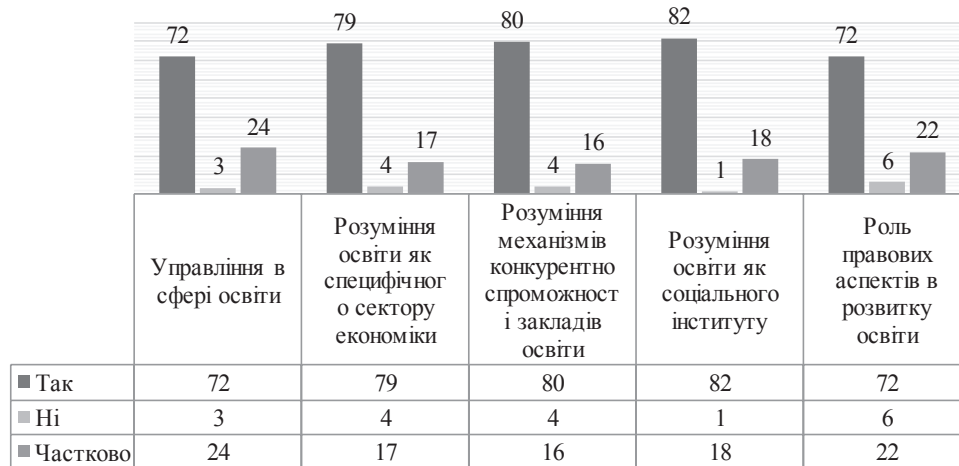

Рис. 5. Чи сприяв курс «Освітологія» усвідомленню актуальних освітніх проблем?

Спируючись на те, що сучасний освітній процес має бути практикоорієнтованим, при викладанні курсу «Освітологія» увага зосереджувалась на розвитку умінь пошуку засобів вирішення актуальних проблем у сфері освіти, формуванню навичок розв'язання завдань, що виникають в освітньому процесі та конкретних ситуацій у закладах вищої освіти. Результати опитування продемонстрували, що 77% респондентів отримали такі навички, 20% респондентів вважають що «Частково», 3% респондентів – «Ні» (Рис. 6).

Продовженням цієї теми є питання анкети про зв'язок курсу «Освітологія» з конкретними, життєвими ситуаціями та суперечностями, що виникають в освітній сфері. Результати дослідження свідчать про те, що 72% респондентів відповіли що спостерігали такий зв'язок, 22% респондентів відповіли «Частково», 6% респондентів – «Ні». Це надає можливість стверджувати про те, що курс «Освітологія» має як глибокий теоретичний, так і практичний контент, який сприятиме якості вищої освіти (Рис. 7).

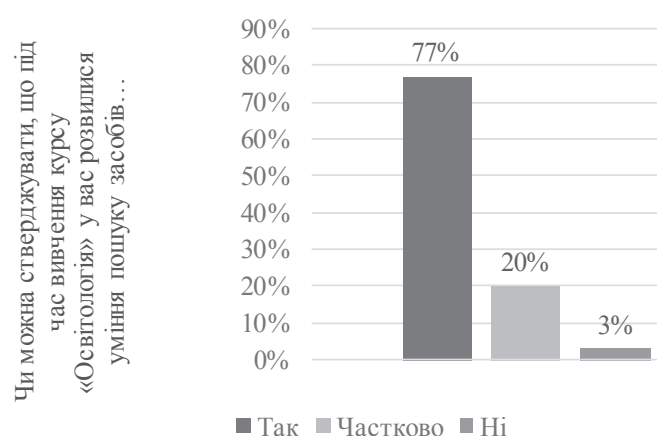

Рис. 6. Чи можна стверджувати, що під час вивчення курсу «Освітологія» у вас розвинулися уміння пошуку засобів вирішення актуальних проблем у сфері освіти?

Наступним актуальним трендом розвитку сучасної освіти є її міцний безпосередній зв'язок з наукою та науковими дослідженнями. Ця тенденція перед-

бачає, що освітній процес має сприяти формуванню сучасного наукового світогляду та методологічної культури дослідника в майбутніх фахівців освітньої галузі. У цьому аспекті 82% респондентів відповіли ствердно, 15% респондентів відповіли «Частково», 3% респондентів – «Ні» (Рис. 8).

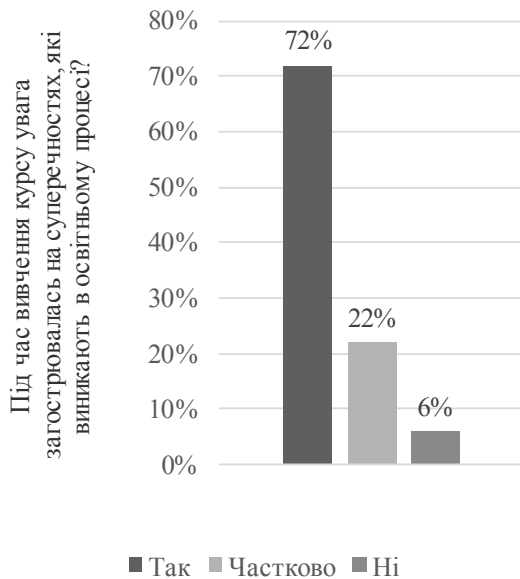

Рис. 7. Під час вивчення курсу увага загострювалась на суперечностях, які виникають в освітньому процесі?

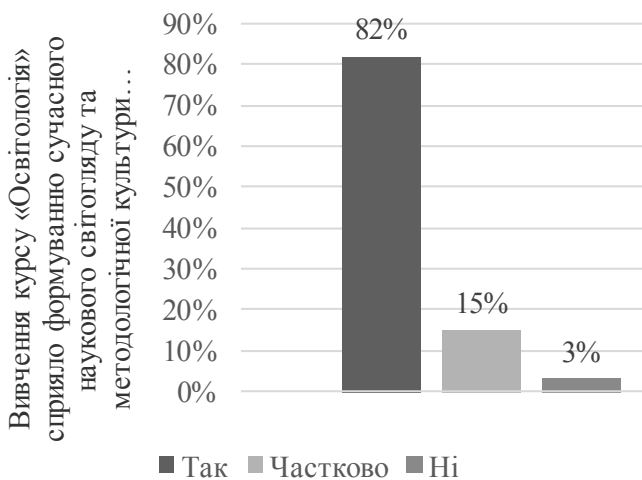

Рис. 8. Вивчення курсу «Освітлогія» сприяло формуванню сучасного наукового світогляду та методологічної культури дослідника?

Окрема частина опитувальника була присвячена питанням, які стосуються якості освіти, критеріям її оцінювання, механізмів та засобів забезпечення. Результати опитування продемонстрували, що 76,32 % респондентів вважають, що отримали відповідні знання та навички, 18,42% респондентів відповіли «Частково» та 5,26% респондентів – «Ні» (Рис. 9). Продовженням цієї теми є результати опитування щодо отримання навичок самостійного аналізу стану розвитку певного закладу освіти та якості навчання в ньому, тобто отримання

прикладного характеру знань. 73,7% респондентів відповіли ствердно щодо можливості самостійно оцінити якість навчання в закладі освіти, в якому вони працюють, проаналізувати критерії такого оцінювання, виявити проблемні аспекти; 25% респондентів вважають «Частково» та 1,3% респондентів – «Ні» (Рис. 10).

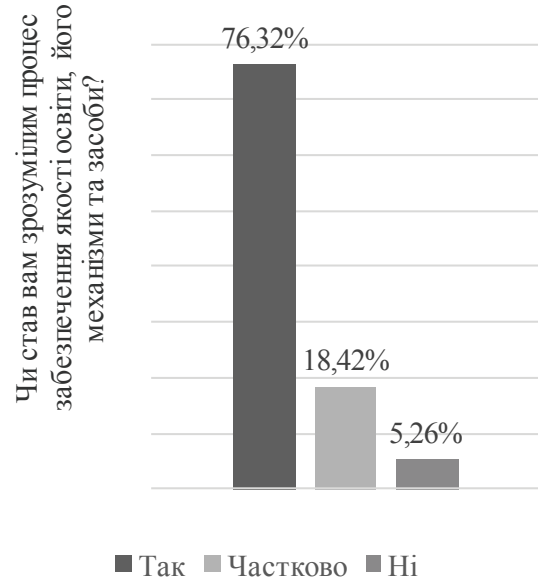

Рис. 9. Чи став вам зрозумілим процес забезпечення якості освіти, його механізми та засоби?

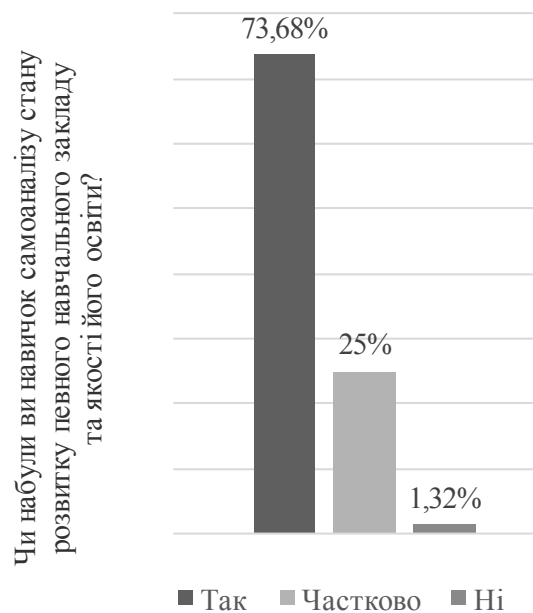

Рис. 10. Чи набули ви навичок самоаналізу стану розвитку певного навчального закладу та якості його освіти?

Висновки. Результати опитування надають можливість говорити про досягнення основної мети вивчення курсу «Освітлогія» – забезпечення поглибленої теоретичної підготовки щодо розуміння сфери освіти в її сталому розвитку та опанування навичок аналізу процедури забезпечення якості освітнього процесу, зокрема нормативно-правового забезпечен-

ня, механізмів фінансування, управління освітньою діяльністю, конкурентоспроможності освітніх систем та окремих закладів освіти тощо. Результати анкетування підтверджують, що вивчення курсу «Освітологія» сприятиме розвитку в майбутніх фахівців галузі освіти вмінь системно розв'язувати багатоаспектну

проблему забезпечення якості освіти в університеті та розглядати перспективи і прогнозувати зміни щодо її покращення. Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні змісту професійної підготовки експертів із забезпечення якості вищої освіти на засадах освітології.

Література

- Батечко Н. Феномен якості освіти в сучасному науковому дискурсі. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3–4. С. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2017.3-4.16>
- Вступ до освітології: Навчальний посібник / Упорядники: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва. Київ: Едельвейс, 2017. 382 с.
- Локшина О. Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2018. № 3–4. С. 127–132. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.127132>
- Лутай В. Розробка сучасної філософії освіти на засадах синергетики. *Вища освіта України*. 2009. № 1. С. 33–35.
- Обґрунтування, концепція та комплексна програма дослідження «Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті». 2016. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/osvitology/progr_doslidzh_16-20.pdf (дата звернення: 2.03.2021).
- Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти. *Рідна школа*. 2012. № 4–5 (988–989). С. 44–51.
- Робоча навчальна програма з курсу «Освітологія» для магістрів спеціальності «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта». Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 36 с.
- Робоча навчальна програма з курсу «Освітологія» для магістрів спеціальності «Управління закладами освіти» заочної форми навчання. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 17 с.
- Синергетика і освіта: монографія / За ред. В. Г. Кременя. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 348 с.
- Aleksandrova O., Hroznyi I., Vinnikova N., Chuvasova N. Control of the quality assurance system at the modern Ukrainian university. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2019. № 2. P. 153–162. DOI: <https://doi.org/10.29202/nvngu/2019-2/18>
- Christensen J. E. Curriculum Education Educology. Sydney: Educology Research Associates, 1981. 109 p.
- Becker R. The European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes. Outcomes Peer Learning Activity (2–3 December 2019). The Hague, 2019. URL: <https://www.erasmusplus.nl/sites/default/files/assets/Faboto%20PLA%202%2026%203%20december%202019/Final%20Report%20PLA%20European%20Approach%202-3%20Dec%202019.pdf> (дата звернення: 2.03.2021).
- Fisher J. E. The Concept of Educology and the Classification System used in Education Studies. J. E. Christensen (Ed.). *Perspectives on Education as Educology*. Washington: University Press of America, 1981. Chapter 13. P. 301–327.
- Guidance Note: Academic Quality Assurance. The Tertiary Education Quality and Standards Agency. Version 2.2, 6. 2017, October 11. URL: <https://www.teqsa.gov.au/latest-news/publications/guidance-note-academic-quality-assurance> (дата звернення: 4.03.2021).
- Lee J., Fitz J. Ensuring and Maintaining Quality in Schools through Central Regulation: Some Lessons from England and Wales (An Educology of Quality in Schools Education). *International Journal of Educology*. 2002. Vol. 16. № 1. P. 31–53.
- Kohoutek J. (Ed). Implementation of the Standards and Guidelines for Quality Assurance in Higher Education in the Central and East-European Countries. Bucharest: UNESCO, CEPES (European Centre for Higher Education), 2009. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001886/188647e.pdf> (дата звернення: 1.03.2021).
- O'Malley B. Global convention on recognising HE qualifications adopted. *University World News*. 29.12.2019. URL: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=201911290546590> (дата звернення: 2.03.2021).
- Pastuovic N. The Science(s) of Adult Education. *International Journal of Lifelong Education*. 1995. № 14 (4). P. 273–291. DOI: <https://doi.org/10.1080/0260137950140402>
- Rómulo P., Langa P. and Pausits A. One and two equals three? The third mission of higher education institutions. *European journal of higher education*. 2015. № 5 (3). P. 233–249. DOI: <https://doi.org/10.1080/21568235.2015.1044552>
- Sin C., Tavares O. and Cardoso S. Assessing the quality of third mission activities in Portuguese universities. *Revista Espaço Pedagógico*. 2018. V. 26. № 1. P. 33–46. DOI: <https://doi.org/10.5335/rep.v26i1.8439>
- Sysoieva S., Protsenko O. Learning outcomes for module Jean Monnet: an experience in Ukraine. Steps to improve quality. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2020. № 3. P. 87–94. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3.10>
- Sysoieva S. Comparative professional education in Ukraine: current state, challenges, prospects. *Education: Modern Discourses*. 2018. № 1. P. 43–54. DOI: <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2018-1-5>

References

- Batechko, N. (2017). Fenomen yakosti osviti v suchasnomu naukovomu diskursi [Phenomenon of the quality of education in modern scientific discourse]. *Educological Discourse*, 3–4, 1–16. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2017.3-4.16>
- Ognevyuk, V., Sysoyeva, S. (Ed.) (2017). *Vstup do osvitolohiyi: Navchalnij posibnik [Introduction to Educology: Textbook]*. Edelweiss.
- Lokshyna, O. (2019). Zabezpechennya yakosti vishoyi osviti v umovah yevropeyzaciyi Ukrayini [Quality assurance of higher education under europeanization of Ukraine]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 3–4, 127–132. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.127132>
- Lutaj, V. (2009). Rozrobka suchasnoyi filosofiyi osviti na zasadah sinergetiki [Development of a modern philosophy of education based on synergetics.]. *Visha osvita Ukrayini*, 1, 33–35.
- Obgruntuvannya, koncepciya ta kompleksna programa doslidzhennya «Osvitologichni zasadi zabezpechennya yakosti osviti v universiteti» [Rationale, concept and comprehensive research program Educological principles of quality assurance in education at the university»]* (2016). https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/osvitology/progr_doslidzh_16-20.pdf
- Ognevyuk, V., Sysoyeva, S. (2012). Osvitologiya – naukovij napryam integrovanogo doslidzhennya sferi osviti [Osvitologia – the scientific approach to the integrated study of the sphere of education]. *Ridna shkola*, 4–5 (988–989), 44–51.
- Robocha navchalna programa z kursu «Osvitologiya» dlya magistriv specialnosti «Pochatkova osvita» ta «Doshkilna osvita» [Working curriculum for the course «Educology» for masters in «Primary Education» and «Preschool Education»]* (2020). Boris Grinchenko Kyiv University.
- Robocha navchalna programa z kursu «Osvitologiya» dlya magistriv specialnosti «Upravlinnya zakladami osviti» zaochnoyi formi navchannya [Working curriculum for the course «Educology» for masters in «Management of educational institutions» by correspondence]* (2020). Boris Grinchenko Kyiv University.
- Kremen, V. G. (Ed.) (2014). *Sinergetika i osvita: monografiya [Synergetics and education: monograph]*. Institut obdarovanoyi ditini.
- Aleksandrova, O., Hroznyi, I., Vinnikova, N., Chuvasova, N. (2019). Control of the quality assurance system at the modern Ukrainian university. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 2, 153–162. <https://doi.org/10.29202/nvngu/2019-2/18>
- Christensen, J. E. (1981). *Curriculum Education Educology*. Educology Research Associates.
- Becker, R. (2019). *The European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes. Outcomes Peer Learning Activity* (2–3 December 2019). <https://www.erasmusplus.nl/sites/default/files/assets/Faboto%20PLA%202%20%26%203%20december%202019/Final%20Report%20PLA%20European%20Approach%202-3%20Dec%202019.pdf>
- Fisher, J. E. (1981). The Concept of Educology and the Classification System used in Education Studies. In J. E. Christensen (Ed.). *Perspectives on Education as Educology* (Chapter 13, pp. 301–327). University Press of America.
- Guidance Note: Academic Quality Assurance. The Tertiary Education Quality and Standards Agency. Version 2.2, 6.* (2017, October 11). <https://www.teqsa.gov.au/latest-news/publications/guidance-note-academic-quality-assurance>
- Lee, J., Fitzm, J. (2002). Ensuring and Maintaining Quality in Schools through Central Regulation: Some Lessons from England and Wales (An Educology of Quality in Schools Education). *International Journal of Educology*, 16 (1), 31–53.
- Kohoutek, J. (Ed.) (2009). *Implementation of the Standards and Guidelines for Quality Assurance in Higher Education in the Central and East-European Countries*. UNESCO, CEPES (European Centre for Higher Education). <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001886/188647e.pdf>
- O'Malley, B. (2019, December 29). Global convention on recognising HE qualifications adopted. *University World News*. <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=201911290546590>
- Pastuovic, N. (1995). The Science(s) of Adult Education. *International Journal of Lifelong Education*, 14 (4), 273–291. <https://doi.org/10.1080/0260137950140402>
- Rómulo, P., Langa, P. and Pausits A. (2015). One and two equals three? The third mission of higher education institutions. *European journal of higher education*, 5 (3), 233–249. <https://doi.org/10.1080/21568235.2015.1044552>
- Sin, C., Tavares, O. and Cardoso, S. (2018). Assessing the quality of third mission activities in Portuguese universities. *Revista Espaço Pedagógico*, 26 (1), 33–46. <https://doi.org/10.5335/rep.v26i1.8439>
- Sysoieva, S., Protsenko, O. (2020). Learning outcomes for module Jean Monnet: an experience in Ukraine. Steps to improve quality. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 3, 87–94. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3.10>
- Sysoieva, S. (2018). Comparative professional education in Ukraine: current state, challenges, prospects. *Education: Modern Discourses*, 1, 43–54. <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2018-1-5>

ОСВИТОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА В ОБЕСПЕЧЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Проценко Елена, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая НИЛ освитологии, Киевский университет имени Бориса Гринченко,
ул. Тимошенко, 13-б, 04212 Киев, Украина, o.protsenko@kubg.edu.ua

Мельниченко Ольга, кандидат исторических наук, доцент,
доцент кафедры теории и истории педагогики Педагогического института,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
бульвар И. Шамо, 18/2, 02154 Киев, Украина, melnychenko@kubg.edu.ua

Статья посвящена анализу содержания освитологической подготовки по образовательным программам «Дошкольное образование», «Начальное образование», «Управление учебными заведениями» дневной и заочной форм обучения в Киевском университете имени Бориса Гринченко, в которой предусматривается изучение междисциплинарного курса «Освитология». В статье подчеркивается вклад освитологии как научного феномена в обеспечение качества университетского образования благодаря его интегрированному и междисциплинарному характеру. Авторами проведен анализ эффективности преподавания учебной дисциплины «Освитология» на основе анкетирования магистрантов университета, в котором особое внимание уделялось развитию критического мышления; осознанию закономерностей, тенденций, источников развития образования и образовательных систем; применению синергетического подхода в управлении образованием; формированию умения поиска средств решения актуальных проблем в сфере образования; пониманию образования как специфического сектора экономики, механизмов конкурентоспособности учебных заведений, пониманию образования как социального института, роли правовых аспектов в развитии образования и т.п. Доказано, что изучение курса «Освитология» будет способствовать развитию у будущих специалистов сферы образования умений системно решать многоаспектную проблему качества образования в университете; рассматривать перспективы и прогнозировать изменения по ее улучшению.

Ключевые слова: качество образования; междисциплинарность; освитология; университетское образование.

EDUCOLOGICAL TRAINING IN ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION AT THE UNIVERSITY

Protsenko Olena, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Educology Research Laboratory, Borys Grinchenko Kyiv University,
13-b Tymoshenko Str., 04212 Kyiv, Ukraine, o.protsenko@kubg.edu.ua

Melnychenko Olga, PhD in History, Associate Professor,
Department of Theory and History of Pedagogy, Boris Grinchenko Kyiv University, Pedagogical Institute,
I. Shamo Boulevard 18/2, 02154 Kiev, Ukraine, melnychenko@kubg.edu.ua

The article is devoted to the analysis of the content of educological training in the educational programs «Preschool Education», «Primary Education», «Management of Educational Institutions» full-time and part-time at Borys Grinchenko Kyiv University, which involves studying the interdisciplinary course «Educology». The article emphasizes the contribution of educology as a scientific phenomenon in ensuring the quality of university education due to its integrated and interdisciplinary nature. A significant difference between the object of study of education and other humanities is that educology is a kind of educational synergy for the study of education, which generates a systematic set of educational sciences such as philosophy of education, history of education, educational policy, educational law, education management, economics of education, sociology of education, culturology of education. The authors analyzed the effectiveness of teaching the discipline «Educology» on the basis of a survey of undergraduates of the university, in which special attention was paid to the development of critical thinking; awareness of patterns, trends, sources of education and educational systems; application of a synergetic approach in education management; formation of the ability to find means of solving current problems in the field of education; understanding of education as a specific sector of the economy, mechanisms of competitiveness of educational institutions, understanding of education as a social institution, the role of legal aspects in the development of education, etc. It is proved that the study of the course «Educology» will contribute to the development of future professionals in the field of education skills to systematically solve the multifaceted problem of ensuring the quality of education at the university; consider prospects and forecast changes to improve it.

Keywords: educology; interdisciplinary, quality of education; synergetic approach in education management; university education.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2021

Прийнято до друку 25.03.2021